

BU DA GEÇER YA HÛ...

Doç. Dr. Ömer MENEKŞE

*Izdırabın sonu yok sanma, bu âlem de geçer,
Ömr-i fani gibidir; gün de geçer, dem de geçer...*

Bir imtihan dünyasından geçiyoruz... Var oluşumuz bir imtihan, varlığımız imtihan, yokluğumuz, yoksunluğumuz imtihan. Açlık imtihan, zenginlik imtihan. Ve ömür... bütün bir ömür imtihan... Bir tek nefesle bitivermiyor ömür. Her nefeste uçurumlardan yuvarlanıyor ya da uçurumların kıyısından son anda dönüveriyoruz.

İmtihandayız. İmtihan içinde nice imtihanlar veriyoruz. Açlıkla-toklukla, varlıkla-yoklukla, ölümlerle-hayatla imtihan oluyoruz.

Elbette dünya hayatı dikensiz bir gül bahçesi değil, asla da olmayacak. Dünya hayatı, hepimiz için meşakkatlerle, sıkıntılarla, zorluklarla, kimi zaman da lütuflarla ve ilahî ikramlarla dolu bir imtihan vesilesidir.

“Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla; mallardan, canlardan ve ürünlerden eksiltmekle sınavacağız. Sabredenleri müjdele!” (Bakara, 2/155)

Bu imtihan sürecinde bazen mutsuz ve umutsuz bir ruh haline, asık bir surata, kırık bir kalbe bürünüyor, dil de suçlayıcı, yargılayıcı, itham edici sözler sarfediyoruz... Saatler, akıp gidiyor, zamanlar yitiyor, anlar birer birer kayboluyor, en kötü kararlardan bile daha vahim olan kararsızlıklarımız sürüyor...

Öyle ki bazen nefes alamayacak kadar kendimizi güçsüz hissediyor, adeta üzerimizden tır geçmiş gibi tüm gücümüzü kaybettiğimizi düşünüyor, duygusal travmalar yaşıyor, dinlediğimiz hüznü şarkılarda kaybolup gidiyoruz...

“Bundan sonra mı? Bir daha asla! Tövbe!” sözleri ya da kaybolunan o yolda bulunan ilk korunaklı limana sığınıp sığınmama arasında yaşanan gel-gitler... İnsanlardan, acıdan, acelecilikten kaçış...

Yolculuklar... Yollar... Kendi içine, kendi dünyana yapılan, kendini bulmaya, yaşamaya yönelik seyahatler...

‘Sıkıntıya ramak kala’yı elinin tersiyle itip ‘Bu da geçer Ya Hû’ya sığınmak... İşte, esas tılsım bu!

En derin olan esasında ‘Bu da geçer Ya Hû’ da gizliymiş. ‘Olgunlaştık’ zannederken meğer tam anlamıyla pişmediğimizi fark etmemizde...

“Bu da geçer Ya Hû” sözünün aslı, çok eskilere, bundan bin küsur sene önceye, Selçuklular ve Bizans dönemine uzanmakta... Farsçası “İn nîz beguzered” olan “Bu da geçer” sözü Anadolu’nun eski Rum halkı tarafından “K’afto ta perasi” şeklinde kullanılmış, Osmanlı devrinde Farsça’dan Türkçe’ye çevrilip sonuna “Ya Hû”, yani “Yâ Allah” ibaresi eklenmiş ve her ne zaman bir sıkıntı ile karşılaşılsa, yardımın Allah’tan geleceğini ve sıkıntıların bir gün nihayete ereceğini hatırlatmak bâbında tekrar edilegelmiş...

Öyle ki Osmanlı döneminde cami ve tekkelerde “Edeb Ya Hû”, “Hoş gör Ya Hû” ve “Hiç” ifadeleri, gibi hikmetli bir ikaz levhası olmuş adeta “ Bu da geçer Ya Hû”

“Edeb Ya Hû” diğer insanlar tarafından "taşınabilme" kıvamında olmayı; "Hoşgör Ya Hû" herkesi "taşıyabilme" kıvamına gelmeyi; “Hiç” ise benlikten, nefsanî arzuların sıyrılmayı, kulun acizliğini idraki ifade ederken "Bu da geçer Ya Hû" da kötü olaylar ve hayatın sıkıntıları karşısında "taşmama" iradesini ortaya koymuş...

“Bu da geçer Ya Hû”... Her dem geçer; canlara sık sık uğrayan hasret, korku, pişmanlık, neşe, sevinç, keder, ıstırap, saadet gibi türlü türlü ruh halleri de gelip geçer ...

Nitekim bu durumu Hak aşığı Yunus şöyle ifade eder:

“Hak bir gönül verdi bana, ha demeden hayran olur

Bir dem gelir şâdan(sevinçli) olur bir dem gelir giryân(ağlayan) olur

Bir dem sanasın kış gibi şol zemheri olmuş gibi

Bir dem beşaretten doğar hoş bağ ile bostan olur”

Tasavvuf ehli, insanoğlunun ömrü müddetince üzerinden dört ızdırabın hiç eksik olmayacağını, âdemoğlunun söz konusu ızdıraplarla mücadele etme neticesinde vuslata kavuşabileceğini ifade eder. Ve hemen akabinde bu dört ızdırab halini şöylece dillendirir: Hüzün, mihnet, dert ve aşk...

Mezkûr ahvâl, insanoğlunun sıkıntılarla dolu yüreği için birer ızdıraplar kolonisi halini alıverir. Bu dört durum, münavebeli bir halde insanın üzerinde devam eder durur. Hüzünle başlar seyri; gam, keder, tasa, melal, kasvet, elem bitti derken hemen ardından mihnet sıkıntısı baş gösterir, ardından dert hâsıl olur, hemen akabinde de aşk ızdırabı yuva yapar yâreli yüreklere...

Aşkın ızdıraplı labirentlerinde yol alan âdemoğlu, tam ilahi aşka ulaşmışken yahut ulaştığını zannetmişken, paçalarını bir ızdıraba daha kaptırır. Bu ızdırap onun karşısında heybetleniveren hüznün iklimidir. Kalplerdeki sevinci kırıklığa uğratan hüznün karşısında insanın elinden pek de bir şey gelemez aslında teslimiyetten başka... Tabii olarak teslimiyetin yanına sabrı da eklemek gerek...

Hüznün bin bir kıskacında çile çeken insanların hazan bulutlarını aralayivermeleri için ecdat bir terkip bulmuş aslında... **“Bu da geçer Ya Hû!”**

Mü'min ve mütevekkil olanın başına her ne geldiyse isyana kapılmadan dillerinden dökülöveren bir teselli pınarı olmuştur **“Bu da geçer Ya Hû.”** Unuttuğumuz bu terkinin içerisinde aslında büyük bir âlem gizlidir.

Hüsn-i hatla yazılmış bu cümleyi içeren, teslimiyet, sabır ve rızayı anlatan hikmetli ikaz levhası aslında bizi şu hakikate çağırır:

“Ey insan! Sana gelen gamlar ve sürurlar, senin gönül hanende bir misafirdir. Sakın onların daimî olduğunu zannetme! Gelen fâni gamlara üzölme, çünkü onlar gidicidir. Fâni sürurlara da fazla sevinme; zira onların da bekası yoktur.”

Adeta bu hakikati fısıldayan Mevlana da şöyle der:

“Gam ve keder bir hazinedir. Senin hastalığın ve başına gelen belâlar, sıkıntılar da birer hazinedir.”

“Ey Hakk yolcusu! Gam ve kederin varsa sevin! Onlar, yârin senin için hazırladığı buluşma tuzağıdır. Zira insan gam ve kederle dolu olduğu zaman Hakk'a sığınır, Hakk'ı hatırlar.”

“Keza gam ve keder, gönül aynasının üzerindeki tozları üfleyen manevi bir lütuf rüzgârıdır; sakın onu kötü bir fırtınaya benzetme!..”

Yine aynı şekilde hem dünyaya tapıncasına bağlanan, böylece yüreği taşlaşan, hem de bin bir sıkıntı içinde kıvranan, dertlenen insana ne güzel bir ders verir. **“Bu da geçer Ya Hû!”**

Evet, **“Bu da geçer.”**, dert de geçer, sıkıntılar da geçer. Üzüntü ve kederin açmazları lav sıcaklığında yürekleri dağlasa da uzun sürmez, çünkü bu vaziyet, mutlaka zail olup gider, eriyiverir. Çünkü **“Küllü hâlin yezûlü (Her hâl geçicidir.)”** Geçip gitmez sanılan acılar gri ızdıraplarla beraber, uzaklaşır gönül ikliminden...

Ve bundan sonra dillendirilecek dua... **“Elhamdülillâhi alâ külli hâl=Bize lutfettiği her hâle karşı her türlü hamd Allah'a aittir.”**

Rabbimiz şöyle buyuruyor: “*Hanginizin davranışça daha iyi olduğunu deneyerek göstermek için ölümü ve hayatı yaratan O’dur. O, güçlüdür, çok bağışlayıcıdır.*” (Mülk, 67/2)

Dünya hayatı, ölüm, bütün bunlar bizim için birer imtihan vesilesidir. Bakalım hangimiz daha iyi amellerde bulunacağız. Öyleyse bizim bu hayatı iyi değerlendirmemiz gerekiyor.

Kimi zaman bir sıkıntı, bin hayır kapısını açar. Umutların tükendiği her noktada, Allah'ın rahmet ve umut kapısı hep açıktır... Böylesi günlerde bize düşen şöyle demektir:

“Gamına gamlanıp olma mahzun

Demine demlenip olma mağrur

Ne dem bâki, ne gam bâki, hû.” - Muhibbi (Kanuni)

Bu dünyada ne gam, ne dem bâki değildir. Kalıcı olan yegâne varlık, bizi ve kâinatı yaratan yüce Allah'tır, bir de bu gök kubbede bâki kalan, gönüllere diktiğimiz iyilik fidanlarıdır.

Unutmamalı ki, nice aşklar çekmiş gönüller vardır maşukundan müşteki. Bulmuşken kavuşamayan, kavuşmuşken ulaşamayan, ulaşmışken; yahut ulaştığını zannetmişken ebedi kaybeden o kadar çok yaralı gönül dolaşır ki cemiyetin sır vermez kaldırımalarında. Çoğu açamaz derdini kimselere...

Yaman Dede, muazzam bir tespitle, tarihe mal olacak cümlesini, dertlerin girdaplarında tekellüm etmiş olsa gerek: “*Dertsizliğinin dermanı yoktur.*”

Bir derdin olacak ki çare arayıp bulasın. Bir yaren olacak ki Lokman Hekim merhem bulsun...

Dertleri vardır ki, insanlarımızın, sabırlı gönül erlerinin, münzevi çaresizlikle beklerler ‘Lokman Hekim’lerini, dertlerine deva merhemleri üretsün diye. Yine beklerler ‘Hızır’larını mavera kapılarından müjdeler getirsin diye... Bu bekleyişler uzun sürebilir... Çok zaman alır kavuşmaları...

“Günahkârım ama ümitvarım” niyazıyla hâlihazırda vuslata kavuşmasalar da bu kutlu yolda olmanın verdiği gönül hoşluğu ile unutmaya çalışırlar ızdıraplarını, felaketlerin baş döndürücü girdaplarında. Bu girdaplar devam eder... devam eder... devam eder... Tüm ızdıraplar insanoğlu içindir. Birbiri ardına deveran edip durur, ta ki bütün saatlerin çarklarının bir anda duruvereceği vakte kadar...

Onun için dilde dua:

“Elhamdülillâhi alâ külli hâl=Bize lutfettiği her hâle karşı her türlü hamd Allah’a aittir”.

Her gecenin bir sabahı olduğu gibi, karanlığın en yoğun olduğu dönem, aydınlığın yüz bulmaya başladığı andır. Uzun çıkışların, er geç inişleri olur. Gözyaşları pınarları her daim akmaz, aktığında da bazen kederden, ama bazen de sevinçten akar. Her yağmur er geç sonlanır, ardından güneş açar; her fırtına durulur da etrafın tozu, dumanı, pisliği gider; kâinat, en güzel koku ve renklerini sana sunmaya başlar.

Her kış mevsimi, gerçekte, gelecek olan baharın müjdecisidir. Rüzgarın yaman uğultusu, fırtınanın zaman zaman kasırgaya dönüşüp kar kütlelerini hallaç pamuğu gibi etrafa savurması, gökten lapa lapa yağmakta olan kar tanelerini kapıp duvarlara çarpması ve adam boyunu aşan kar yığınları ne kadar çok olursa olsun, kış ne kadar uzun sürerse sürsün ve ne kadar içinde; "zemheri, kara kış, kocakarı soğuğu" gibi hesapları barındırırsa barındırsın sonunda bir bahar vardır.

Gönül hüznü her daim kalmaz, gün gelir coşkular da doldurur içini. İnsanların, tıpkı mevsimler gibi iyi ve kötü zamanları olabilir; bazen bulutlu, bazen gök gürültülü ve şimşekli, ama bazen de taze bir bahar gibi. Bu benzetim, olgunlaşabilmemiz için ve her bahar yeniden dirilişe ve eyleme geçebilmemiz için, bizim de zaman zaman dinlenmeye ve toparlanma sürecine ihtiyacımız olduğunu göstermektedir. Bu toparlanma süreci **“Bu da geçer Ya Hû”** deyip “Kün” emrinin sahibine candan ve gönülden sığınıp sabır ve dua ile süslendiğinde gelecek baharlar bizi kucaklayacaktır.

Zor diyorsun, zor olacak ki imtihan olsun.

Derdin ne olursa olsun, umudun her zaman Allah olsun...

Gam çekme, endişe etme Allah var...

Sarmışsa etrafını dertten duvarlar; bil ki bu da geçer ya Hû!

Dertlerin kalbinde en onulmaz yaralar açmışsa; unutma ki bu da geçer ya Hû!

İçinden çıkılmaz sokaklarda mahrum kalıp gözyaşı döküyorsan eğer; hatırla ki bu da geçer ya Hû!

Aşkın imkânsız girdaplarında çırpınıyor ve acı çekiyorsan eğer; umut et ki bu da geçer ya Hû!

Kırdılarsa seni, ezip geçtilerse eğer; Rabb'inin merhametine sığın, bu da geçer ya Hû!

Seni kıranlar, seni üzenler, güç ve kuvvete sahip olup zalimlik yapanlar, bilsinler ki elbet bu da geçer ya Hû!

Her varlık, her olay ve başına gelen her şey birer gölgeden ibarettir. Hiçbir şey kalıcı değil, dertlerin dahi... Sen Rabb'ine sığın ve O'nun sonsuz rahmetinden iste! Umudunu hiç kaybetme, zira derdi veren Allah (c.c.) dermanını da yaratmıştır. Unutma ki mum alevinde titreşen gölgeler gibidir dertlerin...

Güneş doğduğunda hepsi kaybolur, yerini aydınlık alır. Buna inan ve de ki: **“Bu da geçer ya Hû.”**

Çünkü Allah var, gam yok!

Yazımızı merhum Lütü Filiz'in sadrından satırlara düşürdüğü şu mısralarla sonlandıralım:

“Celâliyle zâhir olsa, bu da geçer be yâ hû...

Cemâliyle âyan olsa, bu da geçer de yâ hû...

Bî karardır felek, daim döner durmaz bir an,

Dursa bir an, ne yer kalır ne gök kalır be yâ hû...

Kâh-ı zulmet, kâh-ı envâr birbir ardın devreder,

Kâh-ı lütuf, kâh-ı kahır, ondan olur be yâ hû...

İmtihan için oluptur daima neş'e, azâb

Sen, "sen"i bilmek içindir, kahrı lütü be yâ hû...

Fâniya vird-i daim et bu sözü her zaman,

Gece gündüz hatırdan hiç çıkmasın be yâ hû”

Hikaye:

Bu da Geçer Yâ Hû!

Dervişin biri, uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra bir köye ulaşır. Karşısına çıkanlara kendisine yardım edecek, yemek ve yatak verecek biri olup olmadığını sorar. Köylüler kendilerinin de fakir olduklarını, evlerinin küçük olduğunu söyler ve Şakir diye birinin çiftliğini tarif edip oraya gitmesini tavsiye ederler.

Derviş yola koyulur, birkaç köylüye daha rastlar. Onların anlattıklarından Şakir'in bölgenin en zengin kişilerinden biri olduğunu anlar. Bölgedeki ikinci zengin ise Haddad adında başka bir çiftlik sahibidir.

Derviş Şakir'in çiftliğine varır. Çok iyi karşılanır, iyi misafir edilir, yer içer, dinlenir. Şakir de ailesi de hem misafirperver hem de gönlü geniş insanlardır...

Yola koyulma zamanı gelip Derviş, Şakir'e teşekkür ederken, "Böyle zengin olduğun için hep şükret." der. Şakir ise şöyle cevap verir: "Hiçbir şey olduğu gibi kalmaz. Bazen görünen gerçeğin ta kendisi değildir. Bu da geçer..."

Derviş Şakir'in çiftliğinden ayrıldıktan sonra bu söz üzerine uzun uzun düşünür. Bir kaç yıl sonra dervişin yolu yine aynı bölgeye düşer. Şakir'i hatırlar, bir uğramaya karar verir. Yolda rastladığı köylüler ile sohbet ederken Şakir den söz eder. "Haa o Şakir'mi" der köylüler, "O iyice fakirledi, şimdi Haddad'ın yanında çalışıyor."

Derviş hemen Haddad'ın çiftliğine gider, Şakir'i bulur. Eski dostu yaşlanmıştır, üzerinde eski püskü giysiler vardır. Üç yıl önceki bir sel felaketinde bütün sığırları telef olmuş, evi yıkılmıştır. Toprakları da işlenemez hale geldiği için tek çare olarak selden hiç zarar görmemiş ve biraz daha zenginleşmiş olan Haddad'ın yanında çalışmak kalmıştır. Şakir ve ailesi üç yıldır Haddad'ın hizmetkarıdır.

Şakir bu kez Derviş'i son derece mütevazî olan evinde misafir eder. Kıt kanaat yemeğini onunla paylaşır... Derviş vedalaşırken Şakir'e olup bitenlerden ötürü ne kadar üzgün olduğunu söyler ve Şakir'den şu cevabı alır: "Üzülme... Unutma, bu da geçer..."

Derviş gezmeye devam eder ve yedi yıl sonra yolu yine o bölgeye düşer. Şaşkınlık içinde olup biteni öğrenir. Haddad birkaç yıl önce ölmüş, ailesi olmadığı içinde bütün varını çoğunu en sadık hizmetkarı ve eski dostu Şakir'e bırakmıştır. Şakir Haddad'ın konağında oturmaktadır, kocaman arazileri ve binlerce sığırı ile yine yörenin en zengin insanıdır.

Derviş eski dostunu iyi gördüğü için ne kadar sevindiğini söyler ve yine aynı cevabı alır: “Bu da geçer...”

Bir zaman sonra Derviş yine Şakir’i arar. Ona bir tepeyi işaret ederler. Tepede Şakir’in mezarı vardır ve taşında şu yazılıdır: “Bu da geçer...”

Derviş, “ölümün nesi geçecek?” diye düşünür ve gider. Ertesi yıl Şakir’in mezarını ziyaret etmek için geri döner; ama ortada ne tepe vardır ne de mezar. Büyük bir sel gelmiş, tepeyi önüne katmış, Şakir’den geriye bir iz dahi kalmamıştır...

O aralar ülkenin sultanı, kendisi için çok değişik bir yüzük yapılmasını ister. Öyle bir yüzük ki, mutsuz olduğunda umudunu tazelesin, mutlu olduğunda ise kendisini mutluluğun tembelliğine kaptırmaması gerektiğini hatırlatsın... Hiç kimse Sultanı tatmin edecek böyle bir yüzük yapamaz. Sultanın adamları da bilge Derviş’i bulup yardım isterler. Derviş, Sultanın kuyumcusuna hitaben bir mektup yazıp verir. Kısa bir süre sonra yüzük Sultan’a sunulur. Sultan önce bir şey anlamaz; çünkü son derece sade bir yüzüktür bu. Sonra üzerindeki yazıya gözü takılır, biraz düşünür ve yüzüne büyük bir mutluluk ışığı yayılır: “Bu da geçer” yazmaktadır.